

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN
Postboks 325
1502 MOSS

Deres ref.: Plan-20/03047
Vår ref.: 2021/264674
Dato: 01.03.2023
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

DRAMMEN KOMMUNE - INNSIGELSE OG FAGLIGE MERKNADER TIL KOMMUNEPLANENS AREALDEL 2023-2035

I samsvar med Statsforvalterens ansvar for å koordinere innsigelser fra statlige sektormyndigheter ber vi Statsforvalteren for Oslo og Viken om å fremme vår innsigelse ovenfor Drammen kommune.

Vi viser til høringsdokumenter datert 20.01.2023 som følger saken. Vi viser også til regionalt planforum den 10.01.2023, med referat datert 31.01.2023, der Mattilsynet gav innspill til utkast før det kom på høring.

Mattilsynet er statlig sektormyndighet for områdene planter, fisk, dyr, mat og drikkevann. I denne uttalelsen fremmer vi innsigelse på fagområde drikkevann.

Innledning med hjemmel for innsigelse

I henhold til Lov om planlegging og byggesaksbehandling (pbl) §§ 11-16 jf. 5-4 kan Mattilsynet fremme innsigelse til kommuneplanens arealdel.

Av pbl § 5-4 første ledd følger det at «Berørt statlig og regionalt organ kan fremme innsigelse til forslag til kommuneplanens arealdel og reguleringsplan i spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning, eller som av andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde.».

Relevante bestemmelser i drikkevannsforskriften

For å beskytte folks helse (drikkevannsforskriften §1) er det viktig at det planlegges for sikker levering av helsemessig trygt og nok drikkevann, jf. drikkevannsforskriften §9, leveringssikkerhet.

Ifølge drikkevannsforskriften § 4 er det forbudt å forurense drikkevann. Forbudet omfatter alle aktiviteter, fra vanntilsigsområdet til tappepunktene, som medfører fare for at drikkevannet blir forurenset. Det fremkommer videre i denne bestemmelsen at der det er fastsatt beskyttelsestiltak etter drikkevannsforskriften § 12 eller restriksjoner etter § 26, gjelder forbudet brudd på disse.

Ifølge drikkevannsforskriften § 26 første ledd skal kommunen i samsvar med folkehelseloven kapittel 2 ta drikkevannshensyn når den utarbeider arealdelen av kommuneplanen og reguleringsplaner, samt når den gir tillatelser etter relevant regelverk. Kommunen skal om nødvendig ta initiativ til interkommunalt plansamarbeid for å ivareta drikkevannshensynet der vannforsyningsystemet ligger i flere kommuner.

Ifølge drikkevannsforskriften § 26 andre ledd skal kommunen i samarbeid med vannverkseierne vurdere behovet for restriksjoner for å beskytte råvannskildene og vanntilsigsområdene. Dette gjelder også i forbindelse med planarbeid etter plan- og bygningsloven.

I kommuneplanens arealdel bør eksisterende drikkevannskilder og framtidige drikkevannskilder synliggjøres med hensynssoner, jf. drikkevannsforskriften § 12 om beskyttelsestiltak og § 26 om kommunens ansvar. Hovedkilder og reservelkilder må gis tilfredsstillende og langsiktig beskyttelse mot forurensning og forringelse.

Beskyttelsestiltakene skal bygge på farekartleggingen av råvannskilden med nedbørsfelt, og restriksjonene skal derfor være tilpasset den enkelte vannforsyningen. Det følger av § 6 om farekartlegging at dette er vannverkseier sitt ansvar. Vannverkseier skal gjennomføre aktuelle beskyttelsestiltak og informere berørte kommuner ved behov for tiltak som krever oppfølging etter § 26.

Beskyttelse av drikkevann med hensynssoner og bestemmelser i planforslaget er mangelfull

Det er av vesentlig regional betydning at kommunen planlegger slik at kommunens innbyggere er sikret levering av helsemessig trygt og nok drikkevann.

I nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 er det tydelige forventninger til kommuner og fylkeskommuner. Det framheves at det er viktig at vannforekomster som benyttes til vannforsyning beskyttes mot forurensning slik at brukerkonflikter kan unngås og at befolkningen er sikret tilstrekkelige mengder helsemessig trygt drikkevann.

Drikkevannskildene er en svært viktig naturressurs som må sikres for fremtiden. Disse kildene med nærområde er ofte attraktive både i forhold til utbygging og i forhold til friluftsliv. Mattilsynet mener derfor at kildene må beskyttes med hensynssoner og konkrete bestemmelser for å beskytte drikkevannet. Innenfor sonene må hensynet til trygt drikkevann gå foran andre interesser.

Mattilsynet har i 2022 gjennomført tilsyn ved Glitrevannverket IKS med tema beskyttelse av råvannskilder og vanntilsigsområder. Det er gjennom forskrift etablert restriksjoner ved råvannskildene Røysjø og Glitre og deres tilsigsområder. Ved råvannskilde Blindevann med tilsigsområde er det etablert restriksjoner på tiltak og aktivitet. Vi er gjennom dette tilsynet i 2022, og i senere møter med vannverkseier, kjent med at vannverkseier har gjennomført aktuelle beskyttelsestiltak og informert berørte kommuner om behov for oppfølging etter § 26 i drikkevannsforskriften.

Mattilsynet har den 13.09.2021 gitt innspill til varsel om oppstart av kommuneplanenes arealdel og til planprogram der vi påpekte kommunens ansvar for å beskytte vannforsyningene (eksisterende hovedkilder og reservelkilder) gjennom hensynssoner og bestemmelser.

I utkastet til kommuneplanens arealdel datert 20.01.2023, er det inntatt hensynssoner som sikringszone (H110) for tilsigsområder og nedbørsfelt til vannforsyningene Glitre, Røysjø og Blindevann samt vannanlegg ved Bragernesåsen og Landfalltjern. Det er forslag til bestemmelser som omfatter tiltak etter pbl. § 11-8, bokstav a. Retningslinjer viser til klausuleringer gitt i Glitreforskriften (Forskrift om forbud mot virksomhet som kan forurense Glitre som vannforsyningssystem, Modum, Øvre Eiker, Nedre Eiker og Lier kommuner, Buskerud) og til spesifikke klausuleringer for Røysjø og Blindevann.

Begrunnelse for innsigelse fra Mattilsynet

Vannkilder med nedbørsfelt er å anse som en del av vannforsyningen. Aktivitet i form av utbygging, landbruksaktivitet, skogsdrift, ferdsel på og utenfor stier og annen bruk av nedbørsfeltet nær kildene medfører fare for forurensning av drikkevannet.

Det er derfor svært viktig at det tas drikkevannshensyn når man vurderer hvilke tiltak og aktiviteter som kan iverksettes innenfor nedbørsfeltet til disse vannkildene. Etter vår vurdering må dette reguleres i kommuneplanens arealdel ved at det fastsettes hensynssoner med tilhørende konkrete bestemmelser som sikrer beskyttelse av råvannskilden.

I kommuneplanen er det foreslått generelle bestemmelser for hensynssoner til vannforsyningene. Disse bestemmelsene mangler restriksjoner på tiltak som kan forurense drikkevannsbasseng og større overføringsledninger. Dette kan for eksempel omfatte tiltak som sprengning, boring og spunting som kan gjøre stor faktisk og mulig skade på ledninger og drikkevannsbasseng.

Vi viser også til at ferdsel, opphold og aktivitet i nedbørsfeltene til råvannskildene kan medføre fare for forurensning av drikkevannet. I utkastet er restriksjoner på aktiviteter lagt i retningslinjer, og det er vist til klausuleringer ved den enkelte vannforsyning. For å sikre at potensielle forurensningsfarer unngås i størst mulig grad mener Mattilsynet at disse restriksjonene må framgå av juridisk bindende bestemmelser i planbestemmelsene.

Utkastet mangler også hensynssone for reservevannkilden til område Svelvik. Kommunen har heller ikke vurdert mulighet for å innta hensynssoner ved større overføringsledninger og hovedledninger innenfor kommunens areal.

Vi kan ikke se at Drammen kommune i tilstrekkelig grad har ivaretatt drikkevannhensynet i forslaget til hensynssoner med tilhørende bestemmelser. Dette gjelder for alle vannforsyningene i kommunen.

Mattilsynets mener at utkastet ikke vil være i samsvar med kommunens forpliktelser etter drikkevannsforskriften § 26 første ledd som sier:

Kommunen skal i samsvar med folkehelseloven kapittel 2 ta drikkevannshensyn når den utarbeider arealdelen av kommuneplanen og reguleringsplaner, samt når den gir tillatelser etter relevant regelverk.

Det følger av § 4 at det er forbudt å forurense drikkevannet. Kravet gjelder for enhver. For å ivareta dette må eksisterende råvannskilder, reservevannkilder og framtidige kilder synliggjøres med hensynssoner for kilde med tilsigsområde. Hensynssonene må følges av tydelige og konkrete bestemmelser som regulerer aktiviteten i sonene, jf. drikkevannsforskriften § 12 om beskyttelsestiltak og § 26 om kommunens ansvar. I tillegg må bestemmelser og restriksjoner være lett tilgjengelig for allmennheten.

Vannforsyninger er kritisk infrastruktur som må beskyttes gjennom kommuneplanen og i påfølgende reguleringsplaner for å sikre at abonnenter i hele forsyningsområdet har trygt og tilstrekkelig drikkevann.

Mattilsynet vurderer at utkastet er mangelfullt. Det mangler hensynssoner ved reservevannkilden til Svelvik, og kommunen har ikke vurdert hensynssoner ved større overføringsledninger. Det er generelt mangelfulle bestemmelser for tiltak, og mangelfulle bestemmelser for aktivitet innenfor hensynssonene for råvannskilder med tilsigsområder og for drikkevannsbasseng. Våre vurderinger er derfor at det mangler bestemmelser, og de bestemmelser som er der er ikke konkrete og presise nok. Dette gjelder ved alle vannforsyningene i kommunen.

Mattilsynet vurderer at kommuneplanen er mangelfull, og på denne bakgrunn fremmes innsigelse til forslag til kommuneplanens arealdel 2023-2035 for Drammen kommune.

Faglige merknader – drikkevann og leveringssikkerhet

Drammen kommune må påse at planlagte og framtidige reservannforsyninger er sikret med hensynssoner og tilhørende bestemmelser. I tillegg har Mattilsynet økt søkelys på leveringssikkerhet, både lokalt og i et regionalt perspektiv. Drammen kommune har utfordringer med leveringssikkerhet av drikkevann i deler av kommunen, jf. vedlegg til kommuneplanens samfunnsdel. Reservevannforsyningen til Svelvik er mangelfull, og det er store rehabiliterings- og utskiftingsbehov på ledningsnett. I tillegg har Åskollen ensidig vannforsyning som kan gi utfordringer for innbyggerne i denne kommunedelen. Økt tilknytning til disse områdene kan skape en uakseptabel risiko for et stort antall innbyggere. Rekkefølgekrav er lagt inn i kommuneplanens arealdel for å sikre tilfredsstillende vannforsyning før nye tilknytninger kan planlegges. Det er positivt at kommunen har satt i gang arbeide med å løse utfordringene og styrke leveringssikkerheten til Svelvik og Åskollen. Mattilsynet følger opp dette arbeidet.

Med hilsen

Christl Kvam
regiondirektør

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

Kopi til
Glitrevannverket IKS Dråpen 20 3036 Drammen